

commissum, novam ex circumstantia temporis ducit malitiam mortalem.

Resp. rem ita esse: nam crimen exterius, v. g. furtum in templo commissum, præter propriam deformitatem, novi peccati, nempe sacrilegii, malitiam induere fatentur adversarii; propter irreverentiam & injuriam loco sacro factam; quidni pariter idem sentias de crimine per diem festum perpetrato, v. g. de ebrietate? Numquid diei festi tempus minus sacrum est, quam locus Deo dedicatus? Eadem itaque esse debet utriusque ratio. *Peccatum mortale commissum die festo*, inquit S. Antoninus, *est multò gravius quàm alià die... Nam ultra propriam deformitatem, ... habet specialem deformitatem ex illa circumstantia temporis sacri, quâ festum violatur. Unde talis non solum agit contra unum præceptum, scilicet: Non mæchaberis, aut illud: Non furtum facies; sed etiam contra illud de sanctificatione Sabbati.* (Part. 2. tit. 9. cap. 7. sect. 3.)

Inde sequitur à Confessariis interrogandos esse pœnitentes de tempore quo in mortalia peccata lapsi sunt, maximè si hujusmodi sint, ut festorum cultui maximum afferant impedimentum, qualia sunt ebrietas, choreæ, aliaque similia. Temporis enim sacri circumstantia peccati speciem mutat, efficitque ut duabus simul virtutibus adversetur. Ebrietatis, v. g. crimen die festo commissum, simul opponitur & temperantiæ, & virtuti Religionis quæ dies festos sanctificari jubet. Hinc S. Thomas, *Primò*, inquit, *accusabilis redditur aliquis ex hoc quòd homicidium fecit; secundariò verò ex hoc quòd fecit... vel in tempore, vel in loco sacro.* (1. 2. q. 7. art. 1. ad 1.) Qua de re admonendi sunt Fideles.

Præterea etiam si temporis sacri circumstantia peccati speciem non mutaret, nihilominus in pœnitentiæ tribunali esset exprimenda, quia criminis gravitatem non parùm auget. Qua de re Synodum

quamdam Lingonensem allegat *Juenin*; (*Theol. Moral. tom. 4. pag. 75.*) cujus Synodi hæc sunt verba: *Gravius peccat qui peccat in festo, puta furatur, fornicatur, quàm qui in aliis diebus hoc facit. Teneri autem Fideles in confessione declarare circumstantias, quæ peccatum longè gravius efficiunt, ostendimus in Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ.*

CAPUT III.

De Præcepto Ecclesiæ quo certis diebus jejunium præscribitur.

JEJUNIUM ecclesiasticum de quo hic agitur, describi solet *abstinentia à pluribus refectioibus*, (gallicè *repas*) certoque ciborum genere, secundum Ecclesiæ regulas. Quæ descriptio iis explanabitur quæ sumus exposituri. Ad octo articulos revocari possunt; in primo inquiremus an Ecclesiæ possit jejunia instituere, quæ conscientiam obligent; in secundo, de præcipuis Ecclesiæ jejniis; in tertio, de conditionibus ad jejunium ecclesiasticum requisitis; in quarto, de iis qui jejunii lege obstringuntur; in quinto, de iis qui violationis jejunii sunt participes; in sexto, de causis à jejunii lege exemptibus; in septimo, de jejunii utilitate; in octavo denique, de regulis quæ observari debent ut jejunium sit utile, dicturi sumus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum jejunia instituire possit Ecclesia.

Ab Ecclesia indici posse jejunia quæ conscientiam obligent, negant Pseudo-Reformati: *Non damnantur ipsa jejunia*, inquit Confessio Augustina, *sed traditiones quæ certos dies, certos cibos præscribunt cum periculo conscientia, tanquam istius modi opera sint necessarius cultus.* (Edit. Lips. in 16. an. 1585. pag. 30.)

PROPOSITIO.

Potuit Ecclesia instituire jejunia.

Prob. 1°. exemplo Synagogæ quæ potuit jejunia à Deo minimè præcepta instituire, ut patet tum ex cap. 9 Ethier, ubi indicitur jejunium, ut insignis beneficii memoria recoleretur, quo Deus gentem Judaicam ab impii Aman vexatione liberaverat; tum ex cap. 8. Zachariæ, ubi sermo est de jejuniis quarti, quinti, septimi & decimi mensis, quæ à Moyse sancita non fuerant: quis autem sanus dixerit id non potuisse Ecclesiam, quod potuit Synagoga?

2°. Quia licitum fuit Apostolis quorundam ciborum, nempe sanguinis & suffocati, usum interdiceret ut Gentiles & Judæi in unum corpus facilius coirent; quidni ergo pariter potuerunt Apostolorum successores quosdam cibos prohibere, ob finem perindè honestum, ut videlicet coërceatur lascivientis carnis petulantia, utque animus ad cœlestium meditationem facilius affurgat?

3°. Quia jam à primis purioribusque Ecclesiæ sæculis constitutam legimus jejunii Legem, ut innumeris ex Canonibus compertum est: *Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, vel Lector*, ait Canon 68 inter Apostolicos, *sandam Pas-*

chæ quadragesimam non jejunat, ... præterquam si propter imbecillitatem corporalem impediatur, deponatur, & si laicus sit, segregetur. (Tom. 1. Concil. pag. 39.) Concilium Gangrense circa an. 324. ita pronuntiat: *Si quis ... absque necessitate corpora, tradita in commune jejunia, & ab Ecclesia custodita superbiendo dissolvit, ... anathema sit.* (Tom. 2. Concil. p. 423.) Laodicense IV sæculo celebratum, *Oportet*, inquit, *per totos hos dies (quadragesimæ) jejunare, & escis abstinentiæ convenientibus, id est, aridioribus uti.* (Can. 50. tom. 1. Concil. pag. 1520.) Hinc aërium juniorum ab Ecclesia præscriptorum contemptorem, ut novi propriique dogmatis autorem habent S. Epiphanius, (Hæres. 75.) & Augustinus cujus ista sunt verba: *Aerius ... fertur ... in Arianorum hæresim lapsus, propria quoque dogmata addidisse ... non statuta solemniter celebranda esse jejunia; sed eum quisque voluerit jejunandum, ne videatur esse sub lege.* (Tom. 8. pag. 18.) Quis autem sanæ mentis dixerit Ecclesiam, jam à prioribus sæculis, potestatis suæ limites fuisse prætergressam?

ARTICULUS II.

De præcipuis Ecclesiæ jejuniis.

Præcipua Ecclesiæ jejunia, ut nemo nescit, sunt quadragesimale, quatuor temporum, & quæ insigniorum quorundam festorum vigiliis observari solent.

Quæres 1°. utrum antiqua jejunii quadragesimalis consuetudo.

Resp. jejunium quadragesimale ab ipsis Apostolis fuisse institutum, & non interrupta temporum ferie à fidelibus semper observatum. Id colligitur ex celebri regula quam tradit Augustinus: *Quod uni-*

versa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur. (Tom. 9. pag. 140.) Atqui jejunii quadragesimalis institutio, neque in Scripturis, neque in Conciliis primum sancita legitur. Primum Concilium generale in Ecclesia celebratum, est Nicænum an. 325; jejunii autem quadragesimalis, tanquam prioribus temporibus jam institui, meminit hæc Synodus: *Concilia, inquit, celebrentur, unum quidem ante quadragesimam Paschæ, secundum verò circa tempus autumnii.* (Can. 5. tom. 2. Concil. pag. 40.) S. Leo admonet ut apostolica institutio quadragesima dierum jejunii impleatur. (Serm. 6. de quadrag. cap. 2. tom. 1. pag. 222.) S. Hieronymus, Nos, inquit, unam quadragesimam secundum traditionem Apostolorum . . . jejunamus. (Epist. ad Marcellam. tom. 4. part. 2. pag. 64 & 65.) Quis igitur Calvini impudentiam non miretur, qui jejunium quadragesimale vocat superstitiosum inventum? Tunc, inquit, passim invaluerat superstitiosa quadragesimæ observatio. (Lib. 4. instit. cap. 12. scd. 20.)

Quæres 2º. quænam sint causæ propter quas institutum fuerit jejunium quadragesimale?

Resp. Variæ à Patribus assignantur. Prima, ut fideles ad ritè celebranda passionis & resurrectionis dominicæ mysteria præparentur. *Cognoscimus, inquit S. Leo, ad celebrandum Paschæ diem meritò nos quadragesima dierum jejunio præparari, ut digni possimus divinis interesse mysteriis.* (Tom. 1. pag. 233.) Secunda, ut Christiani pro dilectis per annum commissis pœnitentiam agant, & Deum conjunctis precibus atque lacrymis ad misericordiam hæctere studeant. *Magnâ, inquit S. Leo, divine institutionis salubritate provisum est, ut ad reparandam mentium puritatem, quadragesima nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas & pia opera redimerent, & jejunia casta deco-*

querent. (Ibid. pag. 214.) Tertia, ut Christi Domini qui caput nostrum est, jejunium pro modo nostro imitemur. *Dominus, ait S. Hieronymus quadragesima diebus Christianorum jejunium sanctificavit.* (Lib. 2. advers. Jovinian. tom. 4. part. 2. pag. 210.)

Quæres 3º. utrum antiquitus, & quas ob causas instituta fuerint quatuor temporum jejunia?

Resp. Quatuor temporum jejunia sic dicta sunt, quia in singulis anni tempestatibus, quæ numero sunt quatuor, observantur. Ipsorum originem ab ipsis Apostolis repetendam esse quidam existimant, seculi verò alii. At certum est eorum jejuniorum consuetudinem esse perantiquam, cum de ea, ut jam suis temporibus vigente, sermonem habeat S. Leo: *Jejunia, inquit, ita per totius anni circulum distributa sunt, ut Lex abstinentiæ omnibus sit adscripta temporibus; siquidem jejunium vernum in quadragesima, æstivum in Pentecoste, autumnale in mense septimo, hiemale autem in hoc qui est decimus, celebramus.* (Serm. 8. de jejun. decimi mensis, cap. 2. tom. 1. pag. 138.)

Hæc jejunia instituendi causas recenset idem Doctor. (Serm. 6. de jejunio septimi mensis.) Prima est, ne Christiani Judæis in ea re palmam oederent; jejunabant autem Judæi quatuor anni temporibus, ut patet ex istis Zachariæ verbis: *Jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi, & jejunium decimi mensis erit domui Juda in gaudium.* (Cap. 8. 19.) Secunda, ut postulerent à Deo fructuum terræ conservatio, aut pro iis jam collectis grates rependantur. Tertia, ad Deum orandum ut sanctos Ecclesiæ suæ ministros suppeditet; præfatis enim temporibus, conferuntur sacri Ordines. Quarta, ut nulla sit anni tempestas, quæ per speciale jejunium Deo non consecratur.

ARTICULUS III.

De conditionibus ad jejunium ecclesiasticum
requisitis.

Jejunii ecclesiastici lege duo potissimum præcipiuntur, nimirum ut à quibusdam cibis, maximè à carnibus, abstineamus, & unica refectione contenti simus ex consuetudine tamen ubique receptâ permittitur vespertina coenula, gallicè *collation*. De his tribus seorsim agendum.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

De abstinentia à carnibus.

Fatetur quidem Calvinus utilem esse jejunii observationem, ne *vel ad macerandam & subigendam carnem, ne lasciviat; vel ut ad preces ac sanctas meditationes melius simus comparati; vel ut testimonium sit nostræ coram Deo humiliationis.* (Lib. 4. instit. cap. 12. sect. 15.) Sed acriter invehitur in abstinentiam à carnibus, quam impiis legibus sanctam contendit, unde ad jejunium satis esse docet, ut parcius ac levius, vilioribusque cibis velamur. (Ibid. sect. 21.)

J. Launoy dissertationem edidit de veteri ciborum delectu in jejniis Christianorum. Ibi ab Hæreticis quidem in eo recedit, quòd abstinentiam à carnibus jejuniorum tempore non rejiciat, sed laudet; à communi autem Catholicorum sententia in eo discrepat, quòd pro variis Ecclesiis varium fuisse contendat servandi jejunii ritum, etiam quoad delectum ciborum, & fidelibus liberum fuisse ut carnem ederent.

PROPOSITIO.

Ecclesia Catholica in jejniis nunquam carnis usum
admist.

Prob. ex Patribus qui egregii sunt disciplinæ ecclesiasticæ testes. S. Basilius, *Carnes, inquit, non edis, vesperam expectas ut cibum sumas.* (Homil. 1. de jejun. n. 10. tom. 2. pag. 9. edit. BB.) Cyrillus Hierosolymitanus: *Jejunamus carnibus abstinentes.* (Catech. 4. n. 27. pag. 65. edit. BB.) Nicephorus narrat Imperatoris Justiniani justu, urgente fame gravissimâ, à laniis carnes expositas fuisse in urbe Constantinopoli, secundâ quadragesimæ hebdomadâ; populum autem abstinentiam à carne ita sacram habuisse, ut fame potius mori vellet, quàm carnes comedere, & *quidquam de patris moribus ac traditionibus immutare.* (Lib. 17. histor. Eccles. cap. 32. tom. 2. pag. 187 & 188.) *Abstinemus nos à carnibus, inquit autor antiquus, quibus aliis diebus uti licet.* (Serm. 143. in append. tom. 5. oper. S. Augustini, n. 2.) S. Hieronymus in hæc verba Danielis, *panem desiderabilem non comedi, sic habet: Docentur hoc exemplo, tempore jejunii à cibis delicatioribus abstinere, nec carnem comedere.* (Tom. 3. pag. 1118.) Ne quis autem cum Dallæo sibi fingat in præfatis locis agi de libera, non verò de necessaria à carnibus abstinentia, non abs re erit hic decretum adijcere Concilii Toletani VIII. an. 653: *Quisquis absque inevitabili necessitate, Quadragesimæ diebus, esum carniū præsumpserit attentare, non solum reus erit resurrectionis dominicæ, verum etiam alienus ab ejusdem diei sancta communione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, ut ipsius anni tempore ab omni esu carniū abstineat gulam, quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinam* (Tom. 6. Concil. Pag. 407.)

Solvuntur objecta.

Objiciunt 1°. Heterodoxi hanc Christi sententiam: *Manducate quæ apponuntur vobis*; (Luc. 10. 8.) & istam aliam: *Non quod intrat in os, coinquinat hominem*; (Matth. 16. v. 11.) unde concludunt non potuisse Ecclesiam à carnibus abstinentiam præcipere, quin verba Christi violaverit.

Resp. ad primum, suis Discipulis præcipere Christum ut cùm apud aliquem hospitium nacti fuerint, non quærant deliciores cibos, sed iis qui sibi apponentur, etiamsi vilioribus, contenti sint. Ad secundum in promptu est responsio; scilicet eo sensu accipienda est Christi sententia quòd nullus cibus animam inquinat, quando nullà prohibetur lege; sicque Pharisæorum superstitionem refellit, qui sibi sangebant alimenta illotis manibus sumpta, nescio quid sordium contrahere quo anima ipsa inficeretur; minimè verò cujuslibet cibi quovis tempore usum approbat Christus; alioqui nihil iniquationis in crapula ex ebrietate deprehendisset, quod cogitare nefas est.

Objiciunt 2°. nonnulla Apostoli loca, qualia sunt ista: *Omne quod in macello venit manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.* (1. Cor. 10. 25.) *Nemo vos judicet in cibo aut in potu.* (Coloss. 2. v. 16.) *In novissimis diebus discedent quidam à fide, prohibentes abstinere à cibis quos Deus creavit.* (1. Tim. 4. v. 1. & 2.)

Respondeo in præfatis Apostoli locis aliquid prædicii frustrà quærere adversarios. In 1°. enim ea est Apostoli mens, ut Corinthios ab animi anxietate malè concepta liberet. Religio scilicet ipsis erat emere vel comedere cibos idolis immolatos, qui in foro venales prostabant. Ut ab illo scrupulo eos liberet Apostolus, ipsis ita præcipit: *Omne quod in macello venit manducate, nihil interrogantes an caro idolis immolata, necne;*

quia idolum nihil est, nullusque cibus ex natura sua est immundus.

In 2°. vetat Apostolus ne quis Colossenses *judicet* (sive condemnet & redarguat) *in cibo aut in potu*, quasi alii cibi mundi sint, alii immundi vi Legis Mosaicæ, cujus abrogata fuerant præcepta ceremonialia. Hanc esse apertam Apostoli mentem probat ipsemet locus integer: *Nemo vos judicet in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut Sabbatorum, quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi*, id est, illius umbræ corpus seu veritas est Christus, quasi diceret Apostolus: ceremoniales illæ observantiæ totidem erant rerum futurarum figuræ quæ suam à Christo veritatem habuerunt; cùm ergo Christum teneatis, nemini licet vos redarguere, quòd umbras & imagines non amplectamini.

In 3°. demùm qui objicitur loco Apostolus *proprie designat* Manichæos, inquit S. Augustinus, *qui non propterea temperant à cibus talibus, ut concupiscentiam suam refrenent, sed quia ipsas carnes immundas putant, & earum creatorem Deum esse negant.* (Lib. contra Adimantum Manichæum, cap. 14. n. 2. tom. 8. pag. 130.) Apostolum eodem modo interpretantur Tertullianus, (Lib. de jejun. cap. 1.) S. Hieronymus, (Lib. 2. adversus Jovinian.) & alii Patres. Porro à manichæorum errore prorsus aliena est Ecclesia Catholica, quæ carniem esum certo tempore interdicit, non quòd eas ex natura sua immundas judicet, cùm iis vesci aliis temporibus permittat; sed quia hæc abstinentia concupiscentiæ petulantiam cohibet, corpusque spiritui facilius subjicit.

Objicitur 3°. factum S. Spiridionis quod narrat Sozomenus. (Lib. 1. Histor. Eccles. cap. 11.) Spiridion, hospite per quadragesimam recepto, cùm nihil aliud ciborum apud se haberet, præter carnes suillas sale conditas, eas hospiti suo de via valdè fessio comedendas apposuit, quoque

exemplo illum hortatus est ut ederet: quod iste facere recusabat, allegans se Christianum esse. Numquid autem ita se gessisset S. Spiridion, nisi tunc, etiam tempore quadragesimæ, libera fuisset à carnibus abstinentia?

Resp. historiam hanc adversariorum errorem penitus convellere, nedum ipsi faveat; 1º. enina ex Sozomeno Spiridion, oratione præmissâ, *veniam petit à Deo*: quorum autem hæc veniæ petitio in re prorsus liberâ? 2º. Cùm hospitem fame oppressum hortatur ut carnem comedat, detestat ille, idque sibi licitum negat *quia Christianus est*; Christianis ergo vetitum erat ne jejuniorum tempore carnibus vescerentur; alioqui vana fuisset excusatio. Cur ergo Spiridion viatorem ut carnem comedat impellit, suoque exemplo provocat? quia deficientibus pane & farinâ, ut narrat scriptor, non aliter potuit hospiti fame periclitanti subvenire; præceptum autem vitæ servandæ prævalet Legi quæ tempore jejunii carnis esum prohibet. Nec objicias cum Dallæ potuisse Spiridionem in sua civitate cibos quadragesimales ab amicis postulare: hoc enim factum in urbe contigisse non refert Sozomenus. Potuit igitur accidere, cùm ruri viveret Spiridion, antequàm ad episcopatum eveheretur; id satis indicant ista de Spiridione verba: *Rusticus hic fuit. Aiunt improbos homines aliquandò ad ejus ovile venisse noctu.* (*Ibid.*)

Observatio.

Non à carnibus duntaxat, verùm etiam ab aliis cibis, juxta locorum consuetudinem prohibitis, abstinentium est. Lacticinia (gallicè *laitage*) & ova quibusdam in diocesisbus vendita, ibidem sine peccato comedi non possunt. In aliquibus locis horum usus propter necessitatem concessus est. *Circa quorum abstinentiam*, ait S. Thomas
diversæ

diversæ consuetudines existunt, quas quisque observare debet secundum morem eorum inter quos conversatur. (2. 2. q. 147. art. ult. ad 3.)

Nunc proponendæ sunt nonnullæ quæstiones, ad Legem spectantes, quâ usus carniùm tempore jejunii prohibetur.

Quæres 1º. quosnam cibos *carnis* nomine prohibeat Ecclesiæ.

Resp. hoc nomine intelligi eorum animalium carnem, quæ à piscibus verè distinguuntur: sed multa sunt animalia de quibus disputatur, an piscium generi sint annumeranda. Qua de re hanc regulam statuere solent Doctores, scilicet ad piscium genus revocanda esse animalia, quæ extra aquam diù vivere nequeunt, quales sunt ranæ, conchæ, lutræ; quibus etiam juxta communem estimationem junguntur gallinæ aquaticæ. Si verò quædam animalia ita sint ambigua, ut incertum sit an ea comedere tempore jejunii liceat, tunc consulendi sunt Episcopi. Si quædam tolerentur in una diocesi, & prohibeantur in altera, ab iis abstinentium est in locis ubi vetita sunt, quia debet unusquisque Ecclesiæ suæ disciplinam observare. Eadem Lex quæ prohibet ne diebus jejunii quibusdam animalibus vescamur, vetat etiam ne quidquam ex iis comedamus, quæ ad hujusmodi animalia pertinent; qualia sunt sanguis, adeps, jusculum ex eorum carnibus expressum.

Quæres 2º. an mortaliter peccent qui tempore jejunii carnes prohibitas comedunt.

Resp. eos mortaliter peccare, nisi materiæ levitas aut ignorantia excuset. Occurrere enim posse in hoc præcepto, quemadmodum & in aliis, materiam levem communis est Theologorum sententia. Quænam verò carnis prohibita quantitas materiam levem efficiat, ambigitur; alii dimidiam unciam; alii octavam uncia partem &c. pro re

levi habent : cum autem ea de re statui non possit certa regula, quisquis die jejunii carnem comederit, id tanquam peccatum mortale dubium confiteri debet.

Quæres 3°. an jejunii Lege teneantur Christiani qui, non propter gravem infirmitatem, sed quia cibi quadragesimales ipsis nocui sunt, licentiam obtinuerunt carnem comedendi.

Resp. hujusmodi Christianos à jejunii Lege exemptum indulgentiores quidam Casuistæ. *Essentiam* jejunii, inquit, constituit à carnibus abstinentia, quâ proinde sublata, tollitur etiam jejunii præceptum. Sed apage hujusmodi subtilitates, quibus moralem Theologiam evertunt benigniores Casuistæ. Duo enim complectitur Lex jejunii, nempe abstinentiam à carnibus, & unicam refectioem. Porro ubi Lex plura præscribit, quorum unum sine altero servari potest, ratio naturalis dicitur jubetque impleri partem, quando totum observari non potest. Qui propter urgentem necessitatem die festo licentiam obtinet servilibus operibus vacandi, numquid solvitur audiendæ Missæ præcepto, cum eam audire potest? Qui centum nummos debet, & quingentos tantum potest reddere, numquid ab istorum solutione liber est? Pariter ergo cum Lex jejunii duo præcipiat, nimirum abstinentiam à carnibus, & unicam refectioem, qui unum exequi non valet, alterum debet observare, si non obstat specialis infirmitas. Quinimò qui carnibus vescuntur, ad unicam refectioem strictius obligantur, quia carnes sunt alimentum valentius, stomachum validius roborant, & concupiscentiam cupiditatesque corporeas magis fovent, & adversus spiritum commovent.

PARAGRAPHUS II.

De unica refectioe ad jejunium ecclesiasticum requisita.

Ad jejunium requiri ut intra spatium diei naturalis, unicâ tantum refectioe contenti simus, semper persuasum habuit Ecclesia, quamvis illius sumendæ hora vicissitudinis obnoxia fuerit. *Ecclesiæ moderamine statutum est*, ait S. Thomas, *ut semel in die à jejunantibus comedatur.* (2. 2. q. 147. art. 6. in corp.) Jam à prioribus Ecclesiæ sæculis obtinuerat consuetudo, ut jejunium ad vesperam usque produceretur : *Quotidiè semel sub noctem reficere corpus* (in diebus jejunii) *est usquequaque usitatissimum*, inquit S. Augustinus. (*Lib. 1. de moribus Eccles. cap. 33. n. 70. tom. 1. pag. 711. & 712.*) *Vesperam expectas*, ait S. Basilius *ut cibum sumas.* (*Homil. 1. de jejun. n. 10.*)

Sæculo XII eadem vigeat disciplina, ut patet ex S. Bernardo, jejunium enim monachale à jejunio ecclesiastico in eo distinctum tradit, quod prius horâ nonâ quæ est tertia post meridiem, solveretur; posterius verò nonnisi post vesperam. *Hæcenus*, inquit, *usque ad nonam jejunavimus soli : nunc usque ad vesperam jejunabunt nobiscum pariter universi Reges & Principes, Clerus & populus, nobiles & ignobiles, simul in unum dives & pauper.* (*Serm. 3. de quadrag. n. 1. tom. 1. pag. 819.*)

Temporum lapsu immutari cœpit hæc disciplina, ita ut sæculo XIII obtinuerit consuetudo jejunium solvendi horâ nonâ, sive tertiâ post meridiem; cujus rei testis est S. Thomas qui eodem sæculo floruit : *Ut jejunans*, inquit, *aliquam afflictionem sentiat pro culpæ satisfactione, conveniens hora comedendi taxatur jejunantibus circa horam nonam.* (2. 2. q. 147. art. 7.) Tandem

temporis decursu jejunium solvi cæptum est hora sextâ, sive meridianâ. Quæ mutatio ad summum labente sæculo XV & ineunte XVI facta est; liquidem S. Antonini ætate qui sæculo XV; nempe anno 1459, obiit, adhuc vigeabat consuetudo jejunium ante horam nonam non solvendi, ut colligitur ex ejus Summa. (2. part. tit. 6. cap. 11. scđ. 10.) Ut autem superstit aliquod veteris disciplinæ monumentum, & meminerint fideles olim, nonnisi post vespertinum Officium, permissam fuisse refec-tionem, per quadragesimam Vesperæ ante refec-tionem celebrantur.

Quæres 1º. an potus extra refec-tionem sump-tus frangat jejunium.

Resp. 1º. Certum videtur prioribus Ecclesiæ sæculis vinum jejunii tempore interdictum fuisse. *In diebus Paschæ*, inquit Autor Constitutionum Apostolicarum, *jejunate, incipientes à feria secunda, . . . abstinere tunc autem vino & carne.* (Lib. 5. cap. 18. tom. 1. p. 322. apud Coteler.) Nequaquam diebus quadragesimæ vini poculum suscipimus, ait Theophilus Alexandrinus. (Tom. 5. biblioth. PP. pag. 855. col. 2.) *Jejunamus*, inquit Cyrillus Hierosolymitanus, *vino & carnibus abstinentes.* (Catech. 4. ubi supra.)

Resp. 2º. Jejunium olim vel ipso potu violahatur, ut variis probat testimoniis Natalis Alexander; (cap. 5. de 3. Decalogi præcepto, art. 7. Reg. 14. tom. 2.) Ex quibus pauca referemus, S. Fructuosus Tarraconensis Episcopus, cum duceretur ad martyrium, oblatum sibi potum recusavit, quia jejunii dies erat, & nondum illuxerat hora nona: *Jejunamus*, ait, *recuso potum, nondum nona diem resignat hora, nunquam conviolabo jus-juramentum.* Ita refert S. Prudentius. (Lib. peri. Stephanon hymn. 6. vers. 54. edit. ad usum. Delph. pag. 188.) S. Ambrosius, vel quivis autor sermonis de jejuniis & elemosynis, eos qui jejunium

æstivo tempore propter sitim se ferre non posse allegabant, sic redarguit: *Dic mihi, ó delicate Christiane, qui æstum solis jejunando ferre non potes, numquid æstum quem sustentaturus es, torren-tior est gehennâ?* (In append. tom. 2. operum S. Ambrosii serm. 40. pag. 443. & 444. edit. BB.)

Resp. 3º. Prædictam veteris disciplinæ severita-tem temperavit Ecclesia, nec potum extra refec-tionem, positis quibusdam conditionibus, interdicit, ut sic docet S. Thomas: *Non intendit Ec-clesia interdiceret sumptionem potus, qui magis sumitur ad alterationem corporis sedandam, & diges-tionem ciborum assumptorum, quam ad nutritio-nem; . . . & idè licet jejunantibus pluriès bibere.* (2. 2. q. 147. art. 6. ad 2.) Itaque juxta S. Tho-mam, jejuniorum tempore non licet extra refec-tionem potum sumere, nisi ad corporis alteratio-nem, nimiamque sitim compescendam, & alimen-torum concoctionem juvandam, ne scilicet in sto-macho comburantur, ait idem Doctor; (In. 4. dist. 15. q. 3. art. 4. quæstiunc. 1. ad 2.) minime verò ad nutriendum corpus & famem propulsandam.

Quantum igitur à mente S. Doctoris abfuerunt recentiores quidam Casuista qui vulgari hoc pro-verbio, *Liquidum non frangit jejunium*, abutentes docuerunt *Licere intra diem jejunii bibere vinum, mustum, cerevisiam, aquas ex herbis, vel ex eodem vino distillatas, etiam de manè, etiam ob solam delectationem, etiam multoties in die, etiam in fraudem jejunii.* Sic Tamburinus, (de præceptis Decalogi, lib. 4. cap. 5. scđ. 2. n. 4. edit. in-fol. Lugd. an. 1669. part. 1. pag. 187. col. 2.) Quasi verò non eo spectet jejunii Lex, ut per abstinen-tiam in cibo & in potu corpus subigat cupidita-tumque vim imminuat? quasi verò fidelium auribus non infonarent ista Ecclesiæ verba: *Carnis terat superbiam potus cibi que paritas.*

Quæres 2°. an graviter peccet qui horam solvendo jejuniæ præfinitam quæ, juxta præsentem Ecclesiæ disciplinam, est circiter meridiana, notabiliter antevertit.

Resp. eum graviter peccare, nisi legitimam ob causam ita se gerat. *Ille jejunium solvit*, ait S. Thomas, ac proinde mortaliter peccat, *qui Ecclesiæ determinationem non servat; unde cum Ecclesia instituit certum tempus comedendi jejunantibus, qui nimis notabiliter anticipat, jejunium solvit.* (*In 4. distinã. 15. q. 3. art. 4. quæstiunc. 3 in corp.*)

Quodnam verò temporis intervallum requiritur, ut notabilis sit hæc anticipatio? Eo in capite dissi- dent Autores: alii quadrantem, alii semihoram, alii horam integram assignant. Postrema hæc sententia magis communis est ac probabilis. Nam hora integra, ex vulgari existimatione, constituit tempus notabile; minimè verò quadrantis aut semihoræ breve spatium. Hinc in variis Ordinibus Religiosis & Seminariis obtinet consuetudo, ut mediâ ante meridiem horâ prandeatur.

PARAGRAPHUS III.

De Cænula ferotina quæ Collatio vocitari solet.

Collationis nomen apud Monachos piam quamdam lectionem & collocationem primam significabat, quæ post cœnam fieri consueverat: post cœnam enim conveniebant Monachi, sacros legebant Codices, & de iis quæ ad spiritualem animæ profectum pertinebant, colloquebantur. Deinde modo vinum, modo aquam bibebant, ad cœnam quam paulò ante sumplerant concoctionem juvandam, sitimque extinguendam. Ab iis autem *collationibus* monasticis nomen duxit cænula ferotina, cujus nunc jejuniorum tempore viget usus. Ex multis Scriptoribus colligendum existimat *Concina* in ferotina *collatione* nihil cibi sumptum fuisse

quandiu stetit consuetudo non nisi horâ nonâ, sive terciâ post meridiem, jejunium solvendi. Cum autem horâ sextâ, sive meridianâ solvi cœptum est, tunc præter potum aliquid cibi, quanquam parvum, in *collatione* fumendi data est licentia.

Hanc autem jejuniæ ecclesiasticæ minimè adverteri, ut calumniantur Lutherani & Calvinistæ, planum est: jejunium quippè ideo nuncupatur *ecclesiasticum*, quia Ecclesiæ autoritate institutum approbatumque est, & juxta formam ab eadem Ecclesiæ præscriptam observari debet; hanc verò formam, prout expedire judicaverit, variare potest Ecclesiæ. Hinc solvendi jejunii horam bis mutatam vidimus: quibus mutationibus successit altera, nempe usus modicum cibum vesperè fumendi.

Quæres 1°. quænam cibi quantitas in *collatione* ferotina sit licita.

Resp. id non videri certâ regulâ definiri posse: ubique enim & omnibus eadem statui non potest cibi quantitas; sed varia esse debet pro diverso corporum habitu, pro diversis laboribus, pro diversa regionum temperatione, quæ cum sint aliæ aliis frigidiores, plus minusve alimentorum necessarium habent. *Quantitas cibi*, inquit S. Thomas, *non potuit eadem omnibus taxari, propter diversas corporum complexionones, ex quibus contingit quòd unus majori, alter minori cibo indiget.* (2. 2. q. 147. art. 6. ad. 1.) Generatim tamen dici potest eâ quemque cibi quantitate contentum esse debere, quæ sufficiat ad corporis & animæ functiones exercendas, licet cum aliqua molestia quæ à jejuniæ disjungi non potest. Non abs re erit hic advertere S. Carolum *unciam tantum panis cum dimidia, & vini populum pro cænula* permisisse. (*Ad. Eccles. Mediol. part. 5. pag. 812. col. 2. Edit. Mediol. an. 1599.*) Quidam verò Casuistæ, pro suo more, longè benigniores, octo panis un-

cias liberaliter permittunt. Quis autem de sua salute paululum sollicitus, hæc indulgentiâ uti velit?

Quæres 2°. quinam cibi in *collatione* ferotina sint permitti.

Resp. juxta communem veramque sententiam, licitum esse modico pane uti cum fructibus, aliisque cibis levioribus, cujusmodi sunt ficus, uvæ vel recentes vel siccæ, oleæ, nuces, poma: ii enim cibi parùm nutriunt, & illorum usum invexit eadem consuetudo quæ *collationem* introduxit. Iis adjiciunt quidam Casuistæ, numero tamen pauci, pisciculos, ova, lacticia: at sententiam hanc improbant, non modò graviore Theologi, verùm etiam indulgentiores alii Casuistæ. Unum allegamus Dianam quem austeriore esse nemo suspicabitur: *Affero*, inquit, *in collatione sub onere peccati mortalis quantitatem licitam non sumi posse in piscibus, ovibus, & aliis lacticiis, seu cibis substantialibus: ... ratio est... quia... nunquam per consuetudinem in collatione introducti sunt cibi, qui communiter ordinantur ad sustentationem, ... ut pisces, ova, legumina, &c.* (Tract. 9. de jejun. resolut. I. tom. I. Edit. Lugd. an. 1646. pag. 140. col. I.) Ad confirmandam hanc doctrinam multos profert Casuistas, quorum notissima est in moralibus indulgentia, nempe Reginaldum, Filucium, Laymanum, &c.

Quæres 3°. an licitum sit *collationem* meridiè sumere, refectione in vesperum dilatâ.

Resp. id licitum non esse citra justam causam, quia sine ratione legitima nemo potest ordinem ab Ecclesia, sive lege, sive consuetudine statutum & firmatum invertere: justâ autem occurrente causâ, nempe urgentis negotii, itineris, concionis, debilitatis, alteriusve rei similis, citra culpam poterit aliquis *collationem* meridiè sumere, refectione in ferotinum tempus dilatâ. Si enim causa

legitima ab ipsius jejunii observatione excusare potest, multò magis ab illius circumstantia poterit.

ARTICULUS IV.

De iis qui jejunii Lege obstringuntur.

Omnes Christianos quibus est ætas competens, obligat jejunii Lex. *Adest maximum sacratissimumque jejunium*, ait S. Leo, *quod observantiam sui universis fidelibus sine exceptione denuntiat, quia nemo tam sanctus est, ut non sanctior; nemo tam devotus, ut non debeat esse devotior.* (Serm. II. de quadrag. cap. I. tom. I. pag. 236. Edit. Quesnel.) Præterea rationes propter quas institutum fuit jejunium, ad omnes sive justos, sive non justos pertinent: ii enim omnes corpus subigere, carnem spiritui subjicere, & pro delictis præteritis Deo satisfacere tenentur; quæ singula præstat jejunium.

Quæres 1°. quandonam incipiat ætas jejunio competens.

Resp. juxta S. Thomæ sententiam communi Theologorum consensu firmatam, fideles ad jejunium non obligari, nisi post expletum annum vigesimum primum; juvenes enim, *quandiu sunt in statu augmenti quod est (ut in pluribus) usque ad finem tertii septennii, non tenentur ad ecclesiastica jejunia observanda: conveniens tamen est ut e iam in hoc tempore se ad jejunandum exerceant, plus vel minus secundum modum suæ ætatis.* (2. 2. q. 147. art. 4. ad. 2.) Quamvis autem juvenes ad jejunium obligari vulgò non soleant, nisi expleto tertio septennio, tenentur tamen abstinere à carnibus aliisque cibis vetitis, statim ac rationis usu præditi sunt, quod circa septennium primum contingere, solet & peccant qui cibos prohibitos illis subministrant.

Imò qui ante vigesimum primum annum vegeti sunt & robusti, à parentibus Confessariis ad jejunium inducendi sunt, si non per totam quadragesimam, saltem per duos, tresve in hebdomada dies: ejusmodi enim juvenes tenentur æstuantem, eâ præsertim ætate, concupiscentiam reprimere, rebellemque carnem moderatâ inedia subigere. Præterea certum non est accretionis tempus usque ad annum vigesimum primum pertinere, & maximè verisimile est multos esse juvenes, in quibus natura suum incrementi terminum citius attingat. Hinc patet graviter errare Casuistas, qui à jejunio penitus eximunt juvenes, quibus aliquot horæ vel dies desunt ad explendum vigesimum primum ætatis annum; quasi verò aliquot horæ vel dies magnam corporis constitutioni mutationem afferre valeant? quasi verò hodiè jejunio impar sit, qui post aliquot dies eidem censetur idoneus?

Quæres 2°. utrùm à jejunii Lege soluti sint senes qui annos sexaginta compleverint.

Resp. vi ætatis sexagenariæ solutos esse à jejunii Lege senes, non modò debiles, sed etiam robustos fortesque docent nonnulli Recentiores; sed immeritò prorsus. Senes, inquit S. Antoninus, *si sunt multum debiles, eo modo possunt excusari, sicut dictum est de infirmis, ratione autem senectutis tantum non excusantur, si sunt fortes ad sufferendum jejunium.* (2. part. iii. 6. cap. 2. sect. 6.) Septuagenarios non paucos reperias, qui non minùs commodè jejunent, quàm multi quinquagenarii & quadragenarii; quod exemplo suo confirmant, tum Navarrus, (*Manual. cap. 22. n. 16.*) tum Pontas, (*Cas. 18. de jejunio.*) Quæ de senibus viris dicimus, ad feminas etiam pertinent, quæ faciliùs quàm viri jejunium tolerant, ut docet experientia.

ARTICULUS V.

De iis qui violandi jejunii occasionem & locum præbent.

Quæres 1°. an liceat cauponibus, tempore jejunii, spontè cœnam hospitibus ministrare.

Resp. non posse caupones sponte suâ iis hospitibus cœnam ministrare, quos vel certò, vel probabiliter credunt jejunii Lege obligatos. Id enim adversatur tum dilectioni Dei, quæ jubet curare, quantum fieri potest, ne divina majestas vel à nobis, vel ab aliis offendatur; tum dilectioni proximi cujus spiritualem perniciem pro viribus arcere debemus. Quinimò eandem ob rationem caupones, etiam iusti, non possunt cœnam parare, cum certò vel probabiliter judicant hospites suos jejunii Lege obstrictos esse. Sicut enim non licet gladium penitenti concedere, quo ipsum prævidemus malè usurum; ita non licet cibos illi ministrare, quem certò vel probabiliter credimus eosdem in jejunii violationem, & animæ suæ perniciem esse adhibiturum. Cum autem peculiare dubitandi causæ non occurrunt, tunc conjicere debent caupones hospitibus cœnam postulantibus non incumbere jejunandi obligationem; vel quia impransî accedunt, vel quia propter aliam causam excusantur: de proximo enim non quod deterius, sed quod melius est, sentire debemus.

Quæres 2°. an teneantur patresfamilias curare ut domestici, sive filii, sive famuli, jejunent.

Resp. teneri, quia filiorum & domesticorum curam ac disciplinam ad parentes dominosque pertinere certum est: *Si quis suorum, & maximè domesticorum, curam non habet, inquit Apostolus, fide & negavit, & est infideli deterior.* (1. Tim. 5. v.

8.) *Patres, ... educate illos (filios) in disciplina & correptione Domini. (Ephes. 6. 4.)* Unde colligitur parentibus & dominis curandum esse ut domesticis omnes, sive filii, sive famuli, præcepta tùm divina, tùm ecclesiastica observent; debent igitur iis alimenta jejuniis congrua subministrare; debent, si filii vel famuli jejunii Legem infringant, illos admonere, corripere, increpare, ad implendumque præceptum, eâ quâ valent autoritate, urgere; quòd si famuli jejunare contumaciter detrectent, è domo pellendi sunt.

Hinc sequitur graviter peccare nonnullos dominos qui, vel famulos ad laborem compellunt, quo jejuniis impediatur; vel nolunt eos conducere, nisi cum pacto ut non jejument. *Nec illi à peccato immunes sunt*, ait S. Thomas, *qui operarios conducere nolunt, nisi tali pacto ut jejuniis solvant, nisi forte sit causa necessaria, quæ festinationem operis pro quo laboratur, exposcat. (In. 4. dist. 15. q. 4. art. 2. ad. 3.)* Ratio est quòd, ex modò dictis, teneantur domini pro viribus curare ut domesticis omnes & famuli jejuniis observent; quantò magis igitur debent obstacula non ponere, quæ eos à jejuniis abducant?

ARTICULUS VI.

De causis à jejuniis Lege eximentibus.

Tres numerari possunt causæ quæ à jejunandâ obligatione liberant; nempe impotentia, labor & melius aliquod pietatis opus. De singulis seorsim agendum.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

De iis qui propter impotentiam à jejuniis liberi sunt.

Duplex distinguitur servandi alicujus præcepti impotentia; alia *physica*, cùm præceptum impleri absolutè non potest; alia *moralis*, cùm præcepto satisfieri nequit sine gravi quodam detrimento. In utroque illo casu, ut alibi diximus, non obligant Ecclesiæ Leges. Variis autem ex causis nasci potest impotentia moralis,

1°. Alia est quæ ab ætatis imbecillitate oritur, de qua diximus suprâ.

2°. Alia est quæ provenit ex morbo & languore, ratione cujus à jejuniis immunes sunt, non solum ægroti in lecto decumbentes; sed etiam languidi, convalescentes, & qui ita comparati sunt, ut vacuo stomacho, capitis dolorem aut vertiginem patiantur, vel noctes ducant insomnes. Difficilior tamen vel brevior somnus legitima non foret excusatio, cùm jejuniis ad carnem affligendam institutum fuerit, & somno minùs indulgere pars sit poenitentia: neque etiam excusarentur qui magnam noctis partem, nisi sumptâ cœnâ, dormire nequeunt: huic enim occurrent incommodo si meridie *collationem* fument, plenamque refectionem ad vesperum differant. Quando autem suboritur dubitatio, utrùm sat gravis sit infirmitas & debilitas, necne, consulendus est Medicus religiosus, & à Superioribus pro majori securitate postulanda licentia.

3°. Alia est impotentia quæ ex personarum conditione oritur. Sic juxta S. Thomam, à jejuniis Ecclesiæ excusari videntur illi (pauperes) qui frustatim eleemosynas mendicant, quique non possunt simul habere quod eis ad victum sufficiat; alii verò pauperes qui possunt habere quod eis sufficiat ad

unam comestionem, non excusantur. (2. 2. q. 147. art. 4. ad. 4.) Suâ pariter conditione excusantur mulieres prægnantes & lactantes; imò debent dimittere jejunium, inquit S. Antoninus, si debilitas impediât eas, vel si ex hoc timetur de periculo earum, aut abortus, vel defectus alimentii pueri. (2. part. tit. 6. cap. 2. sect. 6.) Si tamen adeò robustæ & validæ forent, ut sine ullo vel sui vel fœtus periculo & detrimento jejunium servare possent, tunc non viderentur jejunio prorsus eximendæ. Quamvis autem prægnantibus & nutribus permittatur non jejunare, non idcirco licet carnibus vesci, quia ab iis sine periculo possunt abstinere, ut declarat experientia; nisi tamen carnes comedendi tantâ cupidine teneantur, ut iis fraudari nequeant, quin fœtus in discrimen adducatur.

PARAGRAPHUS II.

De labore qui à jejunio excusat.

Jejunandi obligationem non tollit quicumque labor, sed ille tantum qui non potest cum jejunio conciliari. Eam ob causam excusantur fabri ferrarii, lignatores, agricolæ, aurigæ, cursores, & alii qui artes verè laboriosas exercent. Si tamen ita robusti sint, ut absque gravi incommodo jejunare valeant, & cibos habeant ad jejunium opportunos, tunc ab eo non sunt immunes. *Multum laborantes*, inquit S. Antoninus, *quibus imminet necessitas... multum laborandi, si non possunt jejunium observare, excusantur; aliàs si possunt utrumque commodè facere, tenentur jejunare.* (Part. 2. tit. 6. cap. 2. sect. 6.)

Hinc colliges 1°. divites qui exercent artes laboriosas, non ex indigentia, sed tantum majoris lucrû acquirendi gratiâ, à jejunii Lege non esse liberos. *Si operis labor*, inquit S. Thomas, *commodè differri possit aut diminui absque detrimento*

corporalis salutis, ... non sunt propter hoc Ecclesiæ jejunia prætermittenda. (2. 2. q. 147. art. 4. ad. 3.) Solus igitur ille labor excusat qui, vel ad propriam, vel ad familiæ sustentationem necessarius est.

Colliges 2°. futores, factores, pictores, sculptores, tonfores, advocatos, scribas, notarios, & alios qui artes exercent quibus non multum debilitantur corporis vires, à jejunii præcepto solutos non esse. Cum tamen omnes non æquè fortes & robusti sint, licet ipsorum artes non magnam exigant corporis contentionem & defatigationem, fieri potest ut propter peculiarem corporis habitum, à jejunandi obligatione excusari possint, quod Superioris, vel prudentis Confessarii judicio permittendum est.

Quæres utrum à jejunio immunes esse debeant qui iter agunt.

Resp. qui iter faciunt, jejunio non esse obnoxios, positis duabus conditionibus. Prima est, *ut peregrinario commodè differri non possit, & imminet necessitas statim peregrinandi*, ut ait S. Thomas, (*Ibid.*) Secunda, ut iter corporis vires multum debilitet & atterat: ii proinde soli viatores à jejunii Lege solvuntur, *qui labore itineris*, inquit idem Doctor, *adeò affliguntur, ut simul cum jejunio itinerari non possint.* (*In. 4. dist. 15. art. 2. quest. 4. ad. 1.*)

PARAGRAPHUS III.

De pietatis operibus quæ à jejunii Lege excusant.

Pietatis & caritatis opera justam esse posse omitendi jejunii causam, communis est Theologorum opinio. Tres autem conditiones adsunt necesse est; prima, ut pietatis actus in fraudem jejunii non fiant: si quis enim eos susciperet, ut à jejunio

fese liberaret, is jejunii præceptum infringeret; secunda, ut ejusmodi opera in aliud tempus differri nequeant, tertia, ut manifestè sint majus bonum quàm jejunium. Tunc autem de majori bonitate constat, cum aperta est proximi indigentia, quæ nostrâ caritate & pietate sublevari opus habet. Sic excusantur qui per totam vel majorem noctis partem vigilantes, infirmis opem ferunt, & qui in Nosocomiis (gallicè *les Hôpitaux*) agrotis laboriosè suam curam impendunt, quando hujusmodi opera cum jejunio sociare non possunt. Idem de iis sentiendum, qui plures eadem die conciones habent, qui audiendâ confessionibus, aliisque piis functionibus, vel totâ die, vel maximâ ejus parte vacant, si in aliud tempus commode rejici non possint. Hujusmodi homines legitimam habent omittendi jejunii causam, si laboris magnitudine cum eorum viribus comparatâ, sustinendo jejunio sint impares.

Quæres utrùm qui ter vel quater in hebdomada concionantur, à jejunio sint liberi iis diebus, quibus concionandi ministerium non exercent.

Resp. 1°. Concionatores ob prædicationis quadragesimalis ministerium, non posse carnes comedere. Idcirco Religiosorum Ordinum constitutiones, inquit *Concina*, vulgè decernunt ut Concionatores qui cibis quadragesimalibus vesci non possunt, munus illud abjiciant. Quo pacto enim abstinentiam, jejunium, pœnitentiam suadere valent, qui carniæ usum aliis interdictum sibi permittunt, licet ratione Ministerii Apostolici, ferventiori vitæ instituto sint adstricti? Audiant Apostolum Concionatorum magistrum, dicentem: *Castingo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar.* (1. Cor. 9. 27.)

Resp. 2°. longè molliorem esse Thomæ Sanchez sententiam, qui verbi divini præconem, ter aut

quater in hebdomada concionantem, à jejunio per totam quadragesimam solum declarat, ut scilicet *conserverentur vires, & possit plures quadragesimas prædicare.* (Lib. 5. consil. cap. 1. dub. 13. n. 6.) Ex ea opinione sequeretur artifices etiam qui ter in hebdomada artes laboriosas exercent, per totam quadragesimam à jejunii Lege esse prorsus exemptos, quod absurdum est. Quisquis Concionator huic Casuistarum opinioni sese accommodaverit, audiat S. Hieronymum sic eum alloquentem: *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: Cur ergo hæc quæ dicis ipse non facis? Delicatus magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat.* (Lib. 2. Epist. famil. Epist. 34. ad Nepotianum, tom. 4. pag. 261.)

ARTICULUS VII.

De jejunit utilitate.

Varios fructus qui è jejunio ritè observato percipiuntur, paucis iis verbis exprimit Ecclesiæ: *Qui corporali jejunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris & præmia.* 1°. Quidem ad reprimendam carnis libidinem plurimum valet. *Jejunia*, inquit S. Leo, *concupiscentias vincunt.* (Serm. 4. de jejun. dicimi mensis, cap. 2. tom. 1 pag. 128. Edit. Quesnel.) *Assumitur jejunium*, ait S. Thomas, *ad concupiscentias carnis reprimendas.* (2. 2. q. 147. art. 1.) *Semper enim saturitati juncta est lascivia*, inquit vetus Autor. (Serm. 144. in append. tom. 5. Aug. pag. 255. n. 1.)

2°. Animum à terrena fece veluti segregatum, ad orationem rerumque cœlestium contemplationem erigit. *Jejunium*, ait S. Ghrysoctomus, *animæ nostræ alimentum est, leves ei pennas parat*

ut in sublime feratur, & summa contemplari queat. (Homil. 1. in Genes. n. 4. tom. 4. pag. 5. Edit. BB. (Hinc Moyses ad cœleste cum Deo colloquium 40 dierum jejuniis sese præparavit. (Exod. 34.) Hinc per idem temporis spatium jejunans Elias in monte Horeb, ad familiarem cum Deo congressum admittitur. (Lib. 3. Reg. 19.) Hinc demum Paulus Eremita, S. Antonius, aliique multi, id à perpetuis jejuniis assecuti sunt, ut orationi rerumque divinarum meditationi noctu diuque vacarent.

3°. Jejunium Deum placabilem & propitium efficit divinæque justitiæ pro peccatis satisfacit: *Iram & offensam ejus jejuniis*, inquit S. Cyprianus, *sicut admonet ipse, placemus.* (Lib. de lapsis, sub finem. pag. 191. Edit. Baluz.) *Per jejunium satisfacito Deo*, ait S. Basilius, *Grat. 1. de jejun. n. 3. tom. 2. pag. 3. Edit. BB.* Eandem veritatem confirmant innumera exempla. Nonne David, ut Deum sibi iratum placaret, jejuniis animam suam affligebat? *Humiliabam in jejunio animam meam.* (Psal. 34. 13.) Nonne jejunantes Filii Israel cum Samuele Dei vindictam à se depulerunt? (Lib. 1. Reg. 7.) Nonne jejuniis obtinuit impius Achab, ut Deus à malis ipsi denunciatis desisteret? *Jejunavit & dormivit in sacco..... quia igitur humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus ejus.* (Lib. 3. Regum, 21. v. 27. & 29.) Nonne indicto solemnique jejunio, Ninivitarum divinam justitiam exarmârunt, iuæque urbis subversionem averterunt?

4°. Eam esse jejunii virtutem quæ Dei beneficia impetret, variis tum veteris, tum novi Testamenti locis constat. Jejuniis Anna Elcanæ conjux filium, nempe Samuelem, obtinuit, & inane cibo ventrem filio meruit implere, ait Hieronymus contra Jovinianum. Jejuniis Sara à dæmonio liberatur. (Tob. 3.) Jejuniis ex Holoferne extrema comminante triumphant Judæi, (Judith. 4.)

Jejuniis Populus Judaicus ab internecone quam ei paraverat impius Aman, servatus est incolumis. (Esther. 4.) Jejuniis denique eam efficaciam attribuit Christus, quæ valeat dæmones è corporibus expellere: *Hoc autem genus (dæmoniorum) non ejicitur, nisi per orationem & jejunium.* (Matth. 17. 26.)

Hinc S. Leo jejunandum esse docet, *ut per humilitatem jejunii, contra omnes hostes nostros divinum mereamur auxilium.* (Serm. 1. de jejun. septimi mensis, cap. 1. tom. 1. pag. 347. Edit. Quesnel.)

ARTICULUS VIII.

Quanam observari debeant, ut jejunium utile sit Deoque gratum.

Ad percipiendos jejunii fructus, non satis est ut à cibis vitis abstineant Christiani, & unicâ refectioe contenti sint; sed alia sunt observanda, sine quibus sterile nulliusque meriti jejunium erit.

1°. Quidem jejuniis accedere debet à vitis abstinentia. Regulam hanc passim tradunt SS. Patres. *Ne jejunii utilitatem*, ait S. Basilius, *sola escarum abstinentiâ metiaris: verum enim jejunium est à vitis esse alienum.* (Serm. 1. de jejun. n. 10.) S. Chrysostomus: *Jejunium dico abstinentiam à vitis.* (Homil. 8. in Genes. n. 5. tom. 4. pag. 62.) S. Leo: *Apostolica institutio 40 dierum jejunii impleatur, non ciborum tantummodò parcitate, sed privatione maximè vitiorum.* (Serm. 43. & quadrag. 6. cap. 2. tom. 1. pag. 222.) S. Bernardus: *Si gula sola peccavit, sola quoque jejunet, & sufficit: si verò peccaverunt & cetera membra, cur non jejunent & ipsa? Jejunet ergo oculus qui deprædatus est animam; jejunet auris, jejunet lingua, jejunet*

manus ; sed multò magis jejunet anima ipsa à vitiiis. (*Serm. 3. de quadrages. n. 4. tom. I. pag. 820.*) S. Antoninus : Nihil prodest jejunare , & alia Religionis opera facere , nisi mens ab iniquitate coerceatur. (*2. part. tit. 6. cap. II. sect. 8.*)

2°. Parcius utendum est ludis , jocis , venatione , & aliis oblectationibus. *An putatis* , inquit Autor antiquus , *illum jejunare qui surgens congregat servulos , disponit retia , canes producit , saltus sylvasque perlustrat ? ... qui ejusmodi es... quamvis , declinante jam sole , manduces , potes videri tardius te refecisse , non tamen Domino jejunasse.* (*Serm. 146. in append. tom. 7. Aug. n. 2. pag. 257.*) Nicolaus I , Pontifex Maximus , in responsis ad consulta Bulgarorum , eos hortatur ut per quadragesimam à jocis abstineant : *Non enim lamenta , inquit , cum jocis conveniunt , & fallax ac deceptrix lætitiæ veraces lacrymas producere nescit.* (*Cap. 47. tom. 8. Concil. pag. 534.*) Concilium Mediolanense V sic docet : *Omni tempore à jocis christianum hominem abstinere convenit ; at quadragesimæ ac jejunii tempore , tantò diligentius quantò frequentius orationi , omnique penitentia generi incumbendum est.* (*Tom. 15. Concil. pag. 576.*)

3°. Eleemosynam , & quidem solito abundantiorē , jejunii comitem esse debere sexcentis in locis docent SS. Patres. *Jejunium sine eleemosynâ omnino non sufficit* , inquit S. Cæsarius Arelatensis. (*Tom. 8. Biblioth. PP. pag. 820. col. 2.*) S. Augustinus hortatur ut quadragesimali tempore , *exerceamus eleemosynas nostras impensius & frequentius , quia jejunium sine misericordia ei nihil est qui jejunit.* (*Tom. 5. pag. 923.*) S. Leo : *In distributione eleemosynarum & pauperum cura pinguescant christiana jejunia , & quod suis quisque deliciis subtrahit , debilibus impendat & egenis.* (*Serm. II. in quadrag. cap. 6. tom. I.*)

pag. 239.) Erogandæ autem eleemosynæ majoriis incumbit obligatio , qui propter infirmam valetudinem , impositam jejunii Legem non possunt exequi , ut scilicet eum penitentia defectum caritatis exercitio compensent. *Pro eo quòd non potest (aliquis) jejunare , ait S. Cæsarius , amplius debet erogare pauperibus , ut peccata quæ non potest jejunando curare , possit eleemosynas dando redimere (Ubi suprâ.)*

